

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 26. НОВЕМБРА 1881.

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Извави свагда о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страницу 60 новч. месечно. — Претплатна се шаље администрацији „Позоришта“, у матичином стану, у Новоме Саду.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Наставак.)

„Словенско драматско друштво“ у Љубљани ступило је с овим друштвом у књижевну узајамицу и послало је своју збирку позоришних игара под насловом: „Словенска Талија“ (41 комад) у замену за „Зборнике позоришних дела“, колико их је до сада изишло. Истом словенском друштву одобрено је, да се у поменутом „Зборнику“ штампане српске позоришне игре могу превести на словенски језик и да их могу бесплатно приказивати сва словенска дилетантска позоришта. Према томе одobreњу превели су браћа Словенци шаљиву игру „Избирачица“ од Косте Трифковића и штампали је у „Словенској Талији“. То је први плод наше књижевне узајамице с њима.

Осим мањих прилога добило је позориште ове године (т. ј. од 1. јуна 1880. до 1. јуна 1881.) легате: 50 фор. као легат пок. Ђуре Гавеле, који је исплатио син његов, г. Ника Гавела из Загреба, и легат пок. Ане Загорице рођ. Шевића из Сенте од 400 фор. а. вр., који је такође исплаћен. Оба та легата уложена су у новосадску српску задругу на приплод.

Као нови чланови овога друштва уписали су се и исплатили целу пристојбу од 50 фор. ови родољуби: г. Ника Јовановић из Вел. Капинде, приседник судбеног стола у Темишвару, и г. Никола Петровић, поседник у Ст. Пазови; а издали су обvezницу по 50 фор. гг.: др. Лаза Станојевић, Јован Бипарић, Димитрије Кода, Коста Рајић, Васа Милутиновић, Јован Миличић, Андрија М. Матић, сви из Новога Сада.

За ову годину обишла је позоришна дружина ова места: Меленце, Тител, Вуковар, Митровицу, Винковце, Сомбор, Суботицу, Сенту, а сад је у Ади. Од 1. јула до 1. августа 1880. имала је глумачка дружина месец дана одмора. О дру-

жини и њеном раду изнеће управитељ г. Димитрије Ружић засебан извештај.

Али покрај повољних гласова не може ми се на ино, а да вам не јавим и за тужне гласе.

Месеца декембра прошле године премину у Сомбору један од најврснијих глумаца наше позоришне дружине, Сава Рајковић. Грађанство сомборско свечано је сахранило тога заслужнога трудбеника на пољу наше још нејаке позоришне уметности, на чему је позоришна управа како штованом грађансству сомборском тако и свештенству, које га је бесплатно отпратило, јавно изказала своју захвалност. Слава им!

Истога месеца и године преминуо је и друштвени благајник, Ђорђе Шевић, који је више година и као члан и као благајник послужио ово друштво. 24. декембра 1880. примљена је од удовице нокојникове каса, рачунске књиге и остали списи. Привремено до ове скупштине поверио је управни одбор секретару друштвеном, г. Сави Петровићу, да врши благајничке дужности. Скупштина ваља сада да изbere новог сталног благајника.

Завршујући овај свој извештај, допустите ми да изнесем на видик, да за ове три године не само не имадосмо дефицита у своме имању, него имадосмо и сувишак преko 1600 фор., покрај свега тога, што дадосмо глумачкој дружини један месец дана одмора и што је дружина ради напасне смрти врснога јој члана Саве Рајковића и других неприлика дангубила. За овај сувишак имамо поглавито захвалити глумачкој дружини, а особито њеном врлом управитељу, г. Дим. Ружићу, који, и ако им се дружина умањила, показаше, да им није стало само до своје користи, него и до општег народног добра, тако, да сво-

јим родољубљем и самоцргором могу послужити за дичан углед глумачким дружинама и већих и богатијих народа. Али нека им је утеша, да су они положили прави, чврсти темељ и материјалној и моралној згради позоришта народног, да су му дали живота и полета за даљи развитак и напредак, а себи подигли још за живота споменик, који ће за вечита времена блистати и пред позним потомцима. Поред управе садашњег, а ако бог да и будућег управитеља, за ове три године није било никаква изгрела ни неслоге међу глумцима, него владаше братска договорна, те за то они олакшаше и посао позоришној управи, а народ охрабрише на нове жртве. Нека им је, као вештацима и врлим родољубима, хвала и слава и вечити спомен у народу нашем!

Не могу, да не захвалим и општинама нашим, које својски и братски дочекаше дичне и миле вештаке наше, те колико њих овенчаше лепим дочеком и драгоценом захвалности својом, још и делом показаше, колико им је на срцу напредак свога народа. У ова незгодна времена не само издражати позориште, него још и сувишка показати, заиста је необична и ванредна ствар! Не криећи славе осталим општинама, које походи наша глумачка дружина и које учи-

нише, што могоне, нека ми се допусти са признањем иоименце споменуте дичне општине: Суботицу, Сомбор, Митровицу, које за кратког борављења дружине показаше сувишка, и то суботичка преко 800 фр., сомборска преко 560 фр., митровачка преко 300 форината. Слава таким родољубивим и штедрим српским општинама!

Таким родољубљем и таком ревношћу угушићемо ону љуту гују дефицита, што нам се бали кобно обавила око његовог тела нашег мејимчeta. То нека нам буде у напредак она херкулска снага, којом ћемо савладати сваке сметње напретка народног, а народ осоколити на даљу радњу, на даље жртве у овој врсти напретка народног, који ће и учен и неучен народ скроз провејати, па на живу радњу и у другим врстама напредовања народног поджизати.

Још бих вам много имао казати, јер ми је пуно срце кад видим, да се не трудисмо у залуд. Али данашњи озбиљан рад и узак оквир овога извештаја не допушта ми даље говорити. Доста је, да вам у име своје и поштоване управе позоришне кажем: ево вам аманета народног, који нам пре три године поверисте, не само не окрњена, него и помножена!

(Српнике се.)

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У БЕОГРАДУ.

Новосадска позоришна дружина дошла је с почетком септембра 1867. у Београд, и давала је представе најпре у дворани „Код круне“, а после „Код енглеске краљице“ у поп-сушајевој кући.

Покојни кнез Михаило био је на једној од првих представа „Код круне“, и отишао је са представе потпуно зодовољан. Давана су два комада: „Пуковник од осамнаест година“ и „Он није љубоморан“. Писцу ових редакта и сад је пред очима покојни кнез са његовим благим а озбиљним лицем, који се тога вечера толико пута слатко и од срца наслејао.

Од тога дана не беше га подуже време у позоришту. Скоро месец дана бавио се на скупштици у Крагујевцу, а у повратку са скупштине лежао је неко време од гушобоље.

5. новембра би поручено из конака, да ће кнез тога вечера доћи на представу. Заказани беху комади: „Госпође и хусари“ и „Шаран“.

Беше ладно, влажно, непријатно новембарско веће; озго лапавица, оздо брчкавица; ветар као помаман јури и неда ти ока отворити.

Ца ипак врвј свет у дворану „енглеске краљице“, да види кнеза. Нико ни слутио није, шта ће кнез донети, и какав ће бити овај дан у повесници народног позоришта.

Већ је пуно у дворани. Избија седам часова. На уласку дворане чекају кнеза управитељ вароши и управитељ позоришта. Ево в-ћ и гардисте лете на коњима, чује се зврка кнежевих каруца, — још мало, па каруца стадопе пред уласком и кнез Михаило сиђе доле.

„Како сте задовољни са овим новим локалом?“ — запита кнез као уз пут управитељ позоришног.

„Мало је пространији од онога „Код круне“, али још није сасвим удесан“ — одговори му управитељ.

„Сазидаћемо ми вама театар за се-

бе, па ћете бити сасвим задовољни", — рече кнез и уђе у дворану.

За неколико минута радостал овај глас пронесе се по целој дворани. Кнез при изласку би испраћен одушевљеним ускудицима. За неколико часова знао је то цео Београд, а за неколико дана цело Српство.

То беше тај знаменити 5. новембар 1867.

Тај дан прекиде неизвесну судбу народног позоришта. После пуних 80 година безуспешних напора и осуђењих покушаја узе ствар народног позоришта у своје руке сам племенити кнез, глава народа. Малакали борци ове идеје добише нову снагу и нов полет, сви пријатељи народне просвете предадоше се најлепшим надама, најкраснијим сновима...

Па ипак ове наде у мало што не остале пу-

сте наде, ови снови у мало што не остале празни снови!

Тек што се свршише претходни послови, тек што се начинише и одобрише нужни планови, предрачуни и уговори, — тек што се приступи к правом послу, копају темеља и зидању самом, — освану први дан 29. маја 1868. Топчидер постаде злокобни друг Звечана и Неродимља, племенити кнез паде под ножевима најмљених убилаца!

Цео српски род уви се у црну, грозне слуге овладаше свима духовима! Будућност народа и државе српске стајаше на коцки, — па ко да се у тој великој, општој несрећи сети још и расплаканог сирочета, народног позоришта, коме у кнезу беше једина нада и уздаље!

(Наставиће се.)

ЖИСТИЋИ

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Марија Стјуартова. Жалосна игра у 5 чинова, написао Ф. Шилер, превео Н. Присавань 24. нов. о. г.)

У насловној улови ступила је пред овдашњу публику први пут гђа М. Рајковићка. Одмах у почетку морамо рећи, да је она умела промишљеном игром својом водити за себе публику, која јој је игри често повлађивала и на послетку је и одликовала издавницом. Гђа Рајковићка вислужила је то признање, јер је виала пробудити наше сјучешће у оном делу своје улоге, у коме јој ваља изнети меке осећаје несертне краљевске греници — сада већ прве покрајнице Магдалине. Мање су јој пошли за руком, они моменти, који тражеју јаче изразе за силне оне страсти, које узвиђају у женском достојанству уврежену патициу. Гђа Ружићка била је права историјска краљица Јелисавета, коју покреће на рад себичност, љубомора и политички разлови. У привору с Маријом у врту живо је умела изразити јарост и беснило уврежено иносите владарке. Госп. Ружић је верно изнео Лестра, тог државника, који рачуна с политичким приликама, па се по њима влада чак и у двогубом нагону срца свога. Живо нам је изнео пред очи и цељу сцену, када Марију воде на губилиште, и кад прича, шта се тамо забива, а тако исто јад и тугу своју за њеним губитком. Г. Димитријевић сасвим је добро погодио силну страст и љубавни запос Мортимера. Штета, што га је глас у страснијим моментима издао, те тако није му се дало, као што се видило да је хтео, да тог љубавног фанатика представи у пуном жару и ватри. Г. Лукић био је у оните добар Шруебери, само други пут нека се већим жаром заувима за Марију пред Јелисаветом, јер иначе немају смисла краљичине речи, кад му пробације, да ва-

трено брани Марију. Г. Миљављевић доста се добро држи као Борли. Говор и кретање било му је државнички и одмерено. Ваља му само па то павти, да му говор не постане монотон. Глас му је доста јак, па га тако може без напрезања према ситуацији и потреби међулати. Г. Станојевић има све услове, да постане временом добар Палет, та поштена душа, која се не уме претварати, него јој је то на јевику што и на срцу. И остали су чинили своју дужност, те је тако цела представа испала веома добро.

Публике је било у позоришту душиком пуно. То је најбољи доказ, да наш позоришни свет јако мари је класичне ствари.

СИТИЦЕ.

* (Како може постати човек самог себи дејда). Неки американац пише о томе овако: „Увео сам себи за жену удовицу, која је имала одраслу кћер. Отац ми је често долавио у походе, загледа се у моју пасторку и ожени се њоме. И тако је постао мој драги отац мени — вет, а моја пасторка кћи, мени мати. После неког времена роди ми жене сина. Тај син постао је оцу моме шурак, а мени ујак, пошто је био брат мојој мајеси. И жене мога оца, или ти моја мајеха, роди сина, који је постао мени брат, а у једно и исто доба и унуку, пошто му је моја кћи била мати. Жена ми постане мајком, јер је била мати моје мајехе. Био сам дакле муж своје жене, а уједно и унуку њен, јер је муж њене мајке био њен деда, — и тако сам ја, несертник, самом себи постао деда. То је да свиснем од једа!"

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

7. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТПЛАТИ 5.

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 26. НОВЕМБРА 1881:

ДОН ЦЕЗАР ОД БАЗАНА.

ДРАМА у 5 чинова, написао димноар, превео н.

ОСОБЕ:

Карло II., краљ шпански	Лукић.
Дон Цезар од Базана	Ружић.
Дон Жосе од Сентарема	Милосављевић.
Маркез Монтефијор	Димитријевић.
Маркеза, жена му	Ј. Поповићева.
Маритана, певачица по улицама	М. Рајковићка.
Лазарил	Б. Рашић.
Капетан	Банковић.
Чамција	Јовановић.
Судац	Динић.
Слуга	Станојевић.

Господа, народ, војници. Збива се у Мадриду и околини.

У суботу 28. новембра први пут: „МАРИЈА И МАГДАЛИНА“. Позоришна игра у 4 чина, написао Павле Линдау, превео Сава Петровић.

Улазнице могу се добити у писарници позоришној од 9—12 сахата пре подне и од 3—5 сахата после подне, а увече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК ОКО 10 САХАТА.